

Babits Antal:

Ószövetségi szómutató szótár online
bibliatanulmányozas.bibliatarsulat.hu/oszovetsegiszomutato

(BUDAPEST, LOGOS KIADÓ – MAGYAR BIBLIATÁRSULAT, 2020)

Elsőként jelent meg magyar nyelven olyan teljes *Ószövetségi Szómutató Szótár*, amelynek minden szócikkénél a Héber Szentírás a kiindulópont, nem pedig egy adott magyar fordítás, melynek az eredeti héber szöveghez való viszonya behatárolt lehetne, ezért ez a *szómutató* bármelyik magyar Szentírás-fordításhoz használható.

Aki a hazai hebraisztika és judaisztika újabb irodalmában tájékozott, annak számára nem lehet ismeretlen sem a Logos könyvkiadó, sem Babits Antal neve. A kettő egyet jelent: a kiadónak Babits nem csupán tulajdonosa, de leggyakoribb szerkesztője, címlap- és tipográfia-tervezője, és nem ritkán szerzője, lévén maga is a judaisztika elkötelezett kutatója.

Az *Ószövetségi szómutató szótár* több szempontból új fejezetet jelent úgy kutatói, mint kiadói-szerkesztői életművében. Korábbi munkái a zsidó kultúra későbbi szakaszaival foglalkoztak: mindenekelőtt a középkori zsidó filozófiával, s a legkiemelkedőbb filozófussal: Maimonidésszel. Legújabb munkájának ellenben minden későbbi zsidó gondolat és alkotás gyökere, a *TaNaKh*, keresztény megnevezés szerint az *Ószövetség* áll a középpontjában.

E munka a Magyar Bibliatársulat honlapján mindenki számára *ingyen elérhető* bármilyen modern digitális eszközzel.

Szómutató szótár – mondja a cím, és ez kissé zavarba ejtő. Mert más a szótár, és más a szómutató (konkordancia). Igaz, mindkettő ABC-rendben közli az adott szavakat. Míg azonban a szótár e szavak *jelentését* mutatja be, addig a konkordancia *előfordulási helyeiket* gyűjti össze és adja meg egy adott szövegcorpuson – esetünkben az *Ószövetségen* – belül.

A két különböző műfajnak a magyar könyvkiadásban – más-más okból – egyaránt súlyos tartozásai vannak.

Konkordanciából akad bőven magyar nyelven is, de eddig egyik sem a héber alapján készült, hanem egy adott magyar fordításhoz.

A most elkészült *Ószövetségi szómutató szótár* a héber szövegből indul ki, annak szavait közli ABC-rendben. Ez pedig azt is jelenti, hogy ha egy valódi szótár feladatait ez a munka nem vállalhatja is fel, azért valamennyire pótol is egy ilyen szótárat, legalább addig, amíg Egeresi László Sándor *Bibliai héber szótára* hamarosan a kezünkbe nem kerül.

Amikor belépünk a szómutató internetes kiadványába, akkor olyan oldalra érkezünk, amely jobboldalt egyetlen hatalmas felületet tartalmaz (egy adott szócikket), balról hármat egymás alatt. A legfelső az úgynevezett kvadrát héber ABC betűit tartalmazza kétszer (egyszer a héber, egyszer az arám szavakhoz): bármelyikükre rákattintva a szószeret ezen betűvel kezdődő részéhez érkezünk, s ott lehet a konkrét héber vagy arám szót keresni. S ha ezek bármelyikére kattintunk, jobboldalt megjelenik a teljes szócikk (rövid szótár és konkordancia). Legalul balra a magyar szavak ABC-rendje sorakozik. Ha ezek valamelyikére klikkelünk (vagy ha bármely magyar szó egyes számú alakját beírjuk a baloldalt legalul mellékelt magyar szókereső mezőbe), sorszámok sora jelenik meg kék színnel a legelső baloldali mezőn belül kissé jobbra megjelenő újabb felületen: mindegyik egy *lehetséges* héber vagy arám fordítását jelenti az adott magyar szónak, ezen sorszámokra rákattintva meg is találjuk ezeket a jobboldali szócikkekben. (Ha viszont egyáltalán nem jelenik meg sorszám, ez értelemszerűen annyit jelent, hogy az adott szó nem fordul elő az ószövetségi *corpus*ban.)

Baloldalt, legfelül találjuk meg a *Kiegészítő anyagok* linkjét. Köztük szerepel a *Lectori salutem*, melyet a könyv egyik szaklektora, napjaink egyik legtermékenyebb és legtekintélyesebb Ószövetség-kutatója, Karasszon István írt. Ahogyan ő és a másik szaklektor (a már említett Egeresi László Sándor) Babitscsal együtt aláírták a részletesebb *Bevezetést*, szakmai tekintélyükkel így hitelesítették az elkészült munkát.

A *Bevezetés* egyetlen mondata kissé meghökkentheti az olvasót: „*Kiadványunk legnagyobb erőssége, hogy a héberül nem tudóknak is felkínálja a Szentírás eredeti nyelvű tanulmányozását, és minden bibliafordításhoz használható...*” Ami nyilván költői túlzás: a nyelvtudást semmilyen szótár, szómutató nem helyettesítheti. Fogalmakat adhat a nyelv hangzásáról (hála a hangzásbeli pontosságra törekvő átírási szisztémának – amely persze maga is csak egy VIII–X. századi rabbinikus közmegegyezés hangzására tud visszautalni, az eredeti, ókori kiejtésre bajosán); de az eredeti nyelven történő tanulmányozást nem pótolhatja.

Az azonos héber szógyökök eltérő jelentéseit a szómutatóban szétválasztva találjuk, pl. *ádám*: Ádám, ember, föld, rubin; vagy *ózen/ázan*: fül/hallgat; *széfer/szófér/száfár*: irat/írnok/számol; és *ámar/émer*: szől/szó, stb.

A fentiekkel együtt óriási nyeresége a hazai hebraisztikának és a Bibliát olvasóknak, hogy e szómutató immár rendelkezésre áll – ingyen, bárki által elérhetően. Köszönjük!

Uhrman Iván